

דליקה - טלטול מוקצה במקום הפסד - שיעור 97

Lit Candle Fell on Table

- (א) שו"ע (רע"ז - ג) שכח נר על הטבלא יכול לסלקו (1) על ידי נכרי (2) לנערו על ידי קטן או (3) על ידי עצמו.
- (ב) מעיקר הדין טלטול מוקצה במקום הפסד אסור. שכלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל ושלא יגנב אסור (ע"ח - ג) ועיין בשו"ע (ע"ח - ל"ז) דצריך להביא מטתו אצל גרף של רעי במקום פסידא כדי להוציא דבר הנפסד ולא התירו לטלטלו סתם.
- (ג) אם בהול על ממנו כגון מלסטים עיין בר"ן ריש מי שהחשיך (1) דדעת ר"ת ובעל התרומות דיכול לטלטל המעות מהלסטים. ודומה למי שהחשיך ואע"ג דמצילין תיק הספר עם מעות ולא מעות בלא תיק התם משום שמירי בחצר שאינו מעורבת (2) ודעת הרמב"ן דלסטים כדליקה ואסור לטלטל המעות אפילו לחצר מעורבת. ומחלק בין אם המעות בידו כגון מי שהחשיך לבין שאינו בידו כגון דליקה ולסטים. וראיה מארנקי (שנת קמ"ג): דאסור משום דאינו בידו. (3) ודעת הרשב"א דטלטול מעות מהלסטים אסור משום דאינו יבוא לידי חיוב חטאת משא"כ במי שהחשיך ודעת הר"ן דאסור טלטול המעות משום דההפסד נופל פתאם כמו דליקה משא"כ במי שהחשיך ועיין בבה"ל (של"ז - ד) שהביא עוד שיטה
- (ד) ועיין בשו"ע (של"ז - ז) ויש מתירים לטלטל מעות ודברים המוקצים כדי להצילם מפני הדליקה או מאונסים הבאים לגזלם דבמקום פסידא אין לחוש לאיסור מוקצה וזה דעת הספר התרומות ור"ת. וי"א הוא דעת רוב הפוסקים רמב"ן, רשב"א, ר"ן, ריטב"א, ועוד דאסור לטלטל מוקצה במקום הפסד.
- (ה) ועיין מ"ב (של"ז - ה) דספר התרומות מתיר דוקא בבית שאינם בהולים ולא בבית הדליקה. ועיין בשער הציון שהביא דעת הט"ז דאפילו בבית הדליקה מותר. ועיין בבה"ל דלא נוכל למחות ביד המקילין.
- (ו) עיין בערוך השלחן (של"ז - כ"ג) דאנן נהגינן כשיטת הט"ז אליבא דספר התרומות להתיר טלטול מעות אפילו בבית שיש בו הדליקה.
- (ז) ועיין בשו"ע (של"ז - כ"ז) דתיבה שאחז בה האור יכול לפרוס עור של גדי שלא תשרף התיבה. ועיין במ"ב (נ"ג) דעור לח מוקצה.
- (ח) עיין בדגול מרבבה (של"ז - כ"ו) דאין לטלטל נר דולק להצלת ממון שהוא חמור יותר משאר טלטול שיש בו חשש כיבוי גם כן.
- (ט) ועיין הרמ"א (ע"ח - ו) שמותר לטלטל שברי זכוכית שהוא מוקצה במקום שיכולים להזיק. ועיין מ"ב (ע"ח - מ"ז) דמחט שניטל חורה והיא מוקצה מותר לטלטלה במקום שיכולין ליזוק אנשי ביתו. ועיין שו"ע (ע"ח - י"ח) דקונן המונח בכרמלית מותר לטלטלו בהדיא משום דחיישינן שמא יוזקו בו רבים ולמג"א אפילו בקונן הנראה לעינים. ושו"ע (של"ז - כ"ז) דגחלת המונחת במקום שרבים ניזוקים בה יכול לכבותה. עיין במ"ב (פ"ה) דאין הלכה כהרמב"ם במלאכה שאינו צריכה לגופה ועיין בשו"ע (ע"ח - ה) ומ"ב (ל"ד) לענין צד וחובל שלא לצורך דפטור.

(י) ועיין הרמ"א (של"ד - כ"ו) דבזמן שאנו שרויין בין הגוים כתבו הראשונים והאחרונים שמותר לכבות דליקה בשבת משום דיש בה סכנת נפשות והזריז הרי זה משובח ומ"מ הכל לפי הענין ועיין במשנה ברורה (ט"ז) שכשהדליקה מתגברת אז הם חוטפים ושוללים וכשאדם מעמיד עצמו על ממונו יבואו להרוג אותו (נשס זית יוסף) אבל אמר לי הגאון רב מנשה קליין דבזמן הזה אין לנו היתר של הרמ"א משום דאין חוטפין וכך שמעתי מהגאון רב אברהם פאם ועיין בכף החיים (של"ד - ק"ל-קל"ז) דבערי איטליא שיש להם קיום מן השר אסור לכבות ומקומות דהממשלה בעצמה מחויבת לכבות כשהדליקה גדולה כמו במלכות תיגרמא ורק שצריך לתת ידעה לממשלה אסור לכבות ושמעתי מאחרים דהיתר של הרמ"א עומד במקומו.

(יא) עיינ במ"ב (של"ד - ע"ד) מצוה להודיע זאת ברבים דמותר לכבות (פמ"ג) ועיין עוד בשירי כנסת הגדולה (סוף הסימן) שאין ראוי לפרסם היתר זה בעיני עם הארץ (כף החיים של"ד - קכ"ט)

(יב) עיינ ערוך השלחן (של"ד - ט) דעכשיו הכתים בנוים על מיצר רה"ר דלא כבזמן הגמרא שהכתים היו תוך החצר ולכן אין גחלת גדול מזה ומותר לכבות. אבל צ"ע כי גם לענין זכוכית על השלחן יש היתר דהיזק דרבים כי המשפחה חשובים כרבים.

(ג) למעשה יש מקום לאסור להעמיד נר דלוק שנפל משום

1. דיש אוסרים לטלטל מוקצה במקום הפסד אפילו במקום בהילות
2. ואפילו להיש מתירים זה דוקא בבית אחר אבל בית הדליקה אסור
3. ואפילו להמתירים לטלטל מוקצה בבית הדליקה זה דוקא מעות ולא נר שמא יכבה
4. אבל מ"מ צריך להקיל משום דזה נקרא חשש גחלת ברה"ר ומקום היזק ואפשר סכנת דרבים.
5. ועיין שמירת שבת כהלכתה (מ"ב - י"ז) נר דולק שנפל על המפה מותר גם היהודי לטלטל את הנר ולהעבירו למקום אחר אבל אסור לכבותו אם אין חשש לפיקוח נפש או להיזק בגופם של רבים.
6. ועיין בשו"ת מהרש"ג (ג - קכ"ב) במעשה באחד שנפל הלאפף (Lamp) דולק והגביה בבהלה את הלאפף עד שעמידו ביושר פסק המהרש"ג וז"ל "והדבר ברור אצלי כי יש בזה חשש סכנה כי בזמנינו שהכתים סמוכים זל"ז בעיירות יוכל שבית אחד נדלק כל העיר בחזקת סכנה ואין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב ואשרי אדם מפחד תמיד ואין סומכין על הניסים בענין כזה."
7. ועיין עוד (שנת קכ"ב) מעשה ונפלה דליקה בחצירו של יוסף בן סימאי ולא הניח להנכרים לכבותו משום כבוד השבת (המהרש"א חשד מראית העין) ונעשה לו נס וירדו גשמים וכיבו. אבל פסק המהרש"ג דאין סומכין על הנס.
8. ודעת עצמי הוא דהעמדת הנר מותר דזה ספק דרבנן ולקולא. וגם כיבוי שריפה מותר כדפסק הערוך השלחן דזה גחלת ברשות הרבים אבל במקום שאין חשש לסכנה או פיקוח נפש אסור לכבות הדליקה.

(יד) ועיין בשמירת שבת כהלכתה (כ"ה - ט) דמותר לפזר אפר או חול אפילו הוא מוקצה ברחוב שנתכסה קרח או שמן והוא חלק כדי למניע החלקת ההולכים שם.